

Guide till stöd för kursplanearbetet i PN-ORR

Examinationskommittén & kursplaneberedningen
(EK&K) PN-ORR ny reviderad upplaga 2024-5-16

Medicinska fakulteten, LU

Innehållsförteckning

Guide till stöd för kursplanearbetet i PN-ORR	1
Guidens syfte	3
Mall för kursplaner	3
Checklista inför återkoppling på ändringar i kursplan.....	3
Att tänka på när ni skapar en kursplan.....	3
Kursens delar och helhet.....	4
1. Mål	5
Kursmålens utformning.....	5
Rimligt antal mål	6
Mål på högre nivå i kurser på avancerad nivå.....	6
Bestämningar	7
Mål med progression i åtanke.....	8
Vad ska man kunna utföra självständigt efter en yrkesexamen?	8
Mål för självstyrt lärande	8
Lärande är inte alltid planerat.....	9
Stämmer innehållet med målen för kursen?	9
2. Examinationsform	9
Bedömning och återkoppling	9
Tabell 2. Exempel på examinationsformer.....	10
3. Läraktiviteter	10
Kursens genomförande	10
Aktivt. studentcentrerat lärande.....	11
Obligatoriska läraktiviteter.....	11

Guidens syfte

Syftet med denna guide är att ge vägledning och stöd i samband med att en ny kursplan ska utformas eller en äldre kursplan ska revideras. Fokus ligger framför allt på stöd till kursledningar vid utformning av kursmål, hur dessa kan examineras och vilka läraaktiviteter som kan stötta studenterna att nå målen. Guiden är framtagen av Examinationskommittén & kursplaneberedningen (EK&K) på uppdrag av Programnämnden för omvårdnad, radiografi samt reproduktiv, perinatal och sexuell hälsa (PN-ORR). EK&K består av lärare, representant från MedCUL, utbildningskoordinator och studentrepresentant.

Mall för kursplaner

På EK&Ks hemsida hittar ni information om:

- hur arbetsgången ser ut innan programnämnden tar beslut om er kursplan,
- viktiga tidpunkter
- kursmallen ni behöver när ni skapar en ny kurs
- ytterligare stöd för hur kursmallen ska fyllas i
- rättssäker examination (Universitetskanslersämbetet - UKÄ)
- lokala föreskrifter (Lunds universitets styrdokument och rekommendationer)

Checklista inför återkoppling på ändringar i kursplan

Denna "checklista" är framtagen för att återkoppling på kursplaner ska bli så användbar som möjligt och fokuserad på de ändringar i kursplanen som kursledningen vill diskutera. Den vill också stimulera kursansvariga att tänka igenom kopplingen mellan kursmål, examination och läraaktiviteter. Den innehåller:

- en ruta där man kortfattat beskriver och motiverar ändringar man vill göra
- en matris där kursledningen kan ange hur respektive kursmål examineras och vilka läraaktiviteter som ska stötta studenterna i att nå målen.
- en ruta där man kan notera den återkoppling man eventuellt fått.

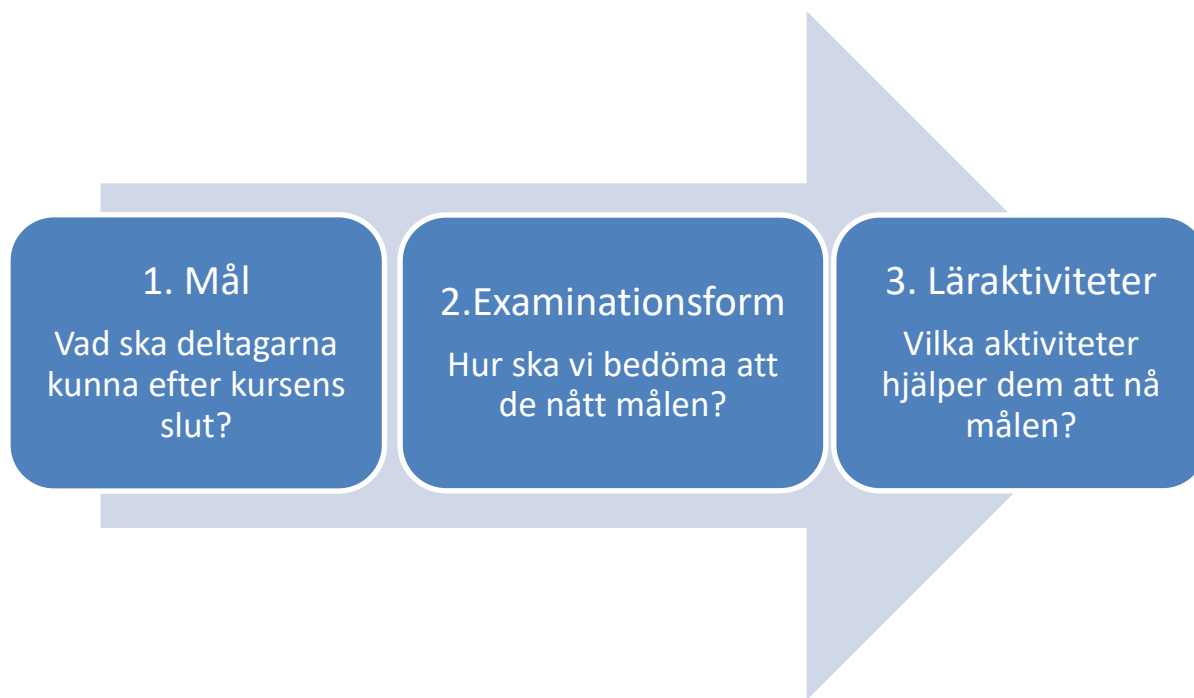
Att tänka på när ni skapar en kursplan

En av de viktigaste sakerna att tänka på när ni skriver en kursplan är att den ska vara till nytta för studenterna. Studenter ska kunna begripa och använda kursmålen, återkommande få återkoppling på att de är på rätt väg innan det är dags för examination och förstå vad som krävs för att bli godkänd. Kursplanen är också ett viktigt redskap i utbildningarnas kvalitetsarbete.

Kursplanen är ett juridiskt bindande dokument (Högskoleförordningen, förordning (2006:1053) och examinationer ska vara rättssäkra (Rättssäker examination UKÄ 4:e uppl). Därför är det viktigt att det finns tydliga bedömningskriterier. Dessa skrivs inte in i kursplanen men behöver finnas i informationen till studenterna.

Kursens delar och helhet

När ni skapar en kurs har ni nytta av att börja med att tänka igenom hur mål, examination och läraaktiviteter ska hänga samman¹, och länkas till varandra på ett tydligt sätt.

1. **Lärandemål (Kursens mål)**

- Vad förväntas studenterna kunna efter avslutad kurs?
- På vilket sätt kan ni använda lärandemålen i arbetet under kursen?
- Är målen möjliga att examinera och i så fall hur?

2. **Examinationsform (Kursens examination)**

- Hur bedömer ni att studenten har nått målen och presterat det ni kräver?
- Vad är observerbart, det vill säga vad kan ni acceptera som evidens för att bedöma att en student nått ett mål?

Ett användbart sätt är att börja med att tänka igenom vilka bedömningskriterier ni kan använda för att avgöra om målen är uppnådda. Sedan utformar ni lämpliga examinationsformer så att de stimulerar ett önskat lärande samtidigt som måluppfyllelse bedöms.

3. **Läraaktiviteter (Kursens genomförande)**

Inte förrän man arbetat med att klargöra hur målen ska examineras börjar man att planera läraaktiviteter.

- Hur ska kursen genomföras?
- Vilka läraaktiviteter är lämpliga för att studenterna ska uppnå målen utifrån den "kravspecifikation" som ges med hjälp av bedömnings-/betygskriterier?

¹ Vill du veta mer om "constructive alignment" och "backward design" läs i: Fink, L. Dee. 2003. *Creating Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. San Francisco: Jossey Bass.p. 30. Biggs, J. B., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university* (4th ed.). Berkshire: Open University Press

- På vilket sätt kan kriterierna användas under kursens gång för att klargöra för studenterna vad de behöver lära sig?
- Vad kan de arbeta vidare med för att nå målen och godkännas vid examinerande moment?
- Vad ska kursen innehålla för att koppla till kursens mål?
- När och hur stämmer man av under kursens gång med studenten för återkoppling på hur hen ligger till i förhållande till kriterierna för godkänd kurs och för att utveckla nödvändig kompetens?
- Finns det någon aktivitet som ni bedömer behöver vara obligatorisk?

1. Mål

Kursmålens utformning

Målen bör anges i punktform och inledas med meningen:

Efter genomförd kurs ska studenten kunna...följt av beskrivande verb

Exempel:

- redogöra för
- använda
- reflektera över

Målen fördelas mellan tre huvudkategorier:

Kunskap och förståelse

Här anges mål som till exempel handlar om att återge fakta.

Exempel:

- redogöra för

Färdighet och förmåga

Här anges mål som handlar om att omsätta och tillämpa kunskaper eller utöva färdigheter i olika situationer.

Exempel:

- använda

Värderingsförmåga och förhållningsätt

Här anges mål som handlar om att till exempel värdera, förhålla sig kritiskt till eller reflektera över en företeelse ofta i relation till en annan.

Exempel:

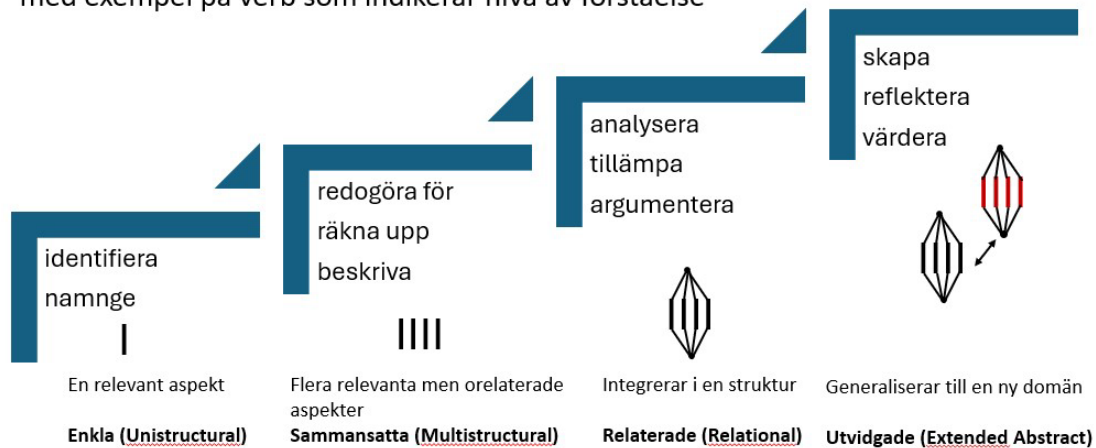
- reflektera över/motivera hur...ur ett etiskt perspektiv

De olika kategorierna sammanfaller oftast (men inte alltid) med de kunskapsnivåer som beskrivs i kunskaps-taxonomier som exempelvis SOLO-taxonomi (se nedan). I illustrationen av SOLO-taxonomi ges exempel på verb på olika nivåer det vill säga från enklare nivåer till mer komplexa

nivåer vilka kräver att kunskapen kan omsättas på mer och mer kognitivt och kreativt avancerade sätt²

Solo-taxonomin

med exempel på verb som indikerar nivå av förståelse

Rimligt antal mål

Antalet lärandemål bör vara balanserat i förhållande till kursens omfattning och rimligt fördelade utifrån den nivå och typ av kunskap, färdighet och förmåga som en kurs på respektive nivå (grund-, avancerad nivå) kräver.

Om ni har förhållandevis allt för många mål i en kurs med mindre omfattning kan detta bero på att ni skapat alltför detaljerade mål eller mål på en lägre nivå som inte behövs. En högre nivå i solotaxonomin, till exempel mål med verbet "förklara", bör inkludera den lägre nivån, till exempel mål med verbet "räkna upp". Detta då man bör kunna "räkna upp" vissa relaterade fakta för att kunna "förklara" en företeelse. Därför räcker det med att skriva ett mål som handlar om att kunna "förklara".

Mål på högre nivå i kurser på avancerad nivå

En kurs på avancerad nivå bör ha fler mål på högre nivå i solotaxonomin. För många mål i en kurs som fokuserar på att deltagaren ska återge fakta för att kunna redogöra för eller beskriva något kan innebära att läraaktiviteter blir mer inriktade på att inhämta fakta och får mindre utrymme för att arbeta på högre nivåer, det vill säga integrera nya kunskaper med tidigare, omsätta dessa på olika sätt samt kritiskt värdera och motivera resonemang.

² Översatt och modifierad från av Biggs, J. B., & Collis, K.F. (1982). *Evaluating the quality of learning. The SOLO taxonomy* (Structure of the Observed Learning Outcome). New York: Academic Press.;

Tabell 1. Exempel på verb på olika nivåer

Kategorier	Nivåer	Exempel på verb
	Från enkla där det kan handla om att återge fakta till mer komplexa nivåer där det krävs att man kan omsätta och tillämpa kunskaper i färdigheter och förmågor	Uttrycker vad kursdeltagaren förväntas prestera i slutet av kursen och på vilken nivå
Kunskap och förståelse	Enkla	Identifiera, namnge, definiera...
	Sammansatta	redogöra för, räkna upp, lista, beskriva, kombinera...
	Relaterade	Förklara (t ex samband), jämföra, utveckla, diskutera, problematisera, analysera, undersöka, hantera, kritisera, testa, argumentera, förutsäga, tolka, bedöma, utföra, tillämpa, använda, beräkna, utforma, planera, utvärdera, organisera, systematisera...
Färdighet och förmåga		
Förhållningssätt och värderingsförmåga	Utvidgade	Motivera, värdera, generera, skapa, reflektera över (ofta i relation till något)...

Bestämningar

Bestämningar är kvalitativa beskrivningar, ord eller fraser som anger på vilket sätt eller vilken grad man ska kunna något eller hur kunskapen ska användas. Det kan då vara sammanhanget och inte verbet som anger nivån. Det kan vara tydligare för studenterna om bestämningen anger i vilket sammanhang man ska kunna något jämfört med till exempel mer flytande graderingar.

”Översiktligt” är en bestämning som kan anges för att beskriva att man inte behöver kunna alla detaljer av till exempel föreskrifter eller teorier men som kan vara svår att tolka – vad menas egentligen med ”översiktligt” i det specifika fallet?

Exempel:

Efter genomförd kurs ska studenten kunna...

- strukturera (verb), visualisera (verb) och muntligt (bestämning) kommunicera (verb) ett vetenskapligt innehåll (innehåll) med beaktande av lyssnarperspektiv, situation och kontext (bestämning/kvalitet).
- Förklara (verb) x-metoden (innehåll) för lekmän (bestämning/kvalitet)

Mål med progression i åtanke

Det kan vara användbart att stämma av med programansvarig så att komplexiteten i vad studenten ska lära sig ökar vid flera kurser i följd. Vilka mål har varit aktuella att nå i tidigare kurser och på vilken nivå? Målen behöver formuleras så att det blir tydligt att det sker en progression från kurs till kurs. Progression kan vara lättare att planera när det rör sig om fördjupning av kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Vid breddning krävs det mer eftertanke för att bygga samman delar till en komplex helhet och därigenom skapa progression.

Exempel på beskrivning av målformuleringar på olika kurser för progression inom omvårdnad:

Efter genomförd kurs ska studenten kunna...

Kurs 1. redogöra för grundläggande principer för omvårdnad så som de framställs i aktuell litteratur

Kurs 2. förklara grundläggande principer för omvårdnad för medstudenter

Kurs 3. tillämpa grundläggande principer för omvårdnad i autentiska vårdsituationer

Kurs 4. reflektera över tillämpning av omvårdnads-principer i vårdsituationer i relation till etiska principer

Vad ska man kunna utföra självständigt efter en yrkesexamen?

Förutom att målen beskrivs med verb som uttrycker olika nivåer av förståelse eller kognitiv komplexitet har professionsutbildningar mål som beskriver vad man ska klara av i form av ämnesrelaterade och generella kompetenser alternativt aktiviteter eller arbetsuppgifter kopplade till yrkesutövning i olika kontexter. På vilken nivå vill man att studenten ska befinna sig efter kursen eller hela utbildningsprogrammet och hur beskriver man denna nivå? Ska man kunna utföra vissa aktiviteter eller arbetsuppgifter *självständigt* i arbete med "riktiga" patienter? Ska man kunna utföra dessa *under handledning*? Alternativt, ska man kunna utföra dessa *i simulerade situationer* med eller utan handledning (men inte ännu i arbete med "riktiga" patienter)?

Mål för självstyrt lärande

Det är möjligt att låta studenter skriva egna mål för sitt lärande som komplement till de formella lärandemålen. Kursledningen kan i en kursplan inkludera mål som innebär att studenter ska kunna formulera egna mål för sitt lärande och hur dessa ska nås. Detta stimulerar studenten att ta eget ansvar för sitt lärande (så kallat självstyrt lärande) och kan vara aktuellt till exempel när studenten behöver kunna planera för vidare kompetensutveckling eller sätta upp mål för eget lärande genom projektarbeten.

Exempel:

- formulera personliga mål för fortsatt lärande och professionell utveckling inklusive förslag på hur dessa kan nås

Lärande är inte alltid planerat

Kursplanen utesluter inte "oplanerat" lärande, det vill säga lärande som inte är styrt av kursmål utan sker i samspelet mellan studenter, mellan studenter och lärare eller när individer söker vidare kunskaper av egen drivkraft och intresse under kursens gång.

Stämmer innehållet med målen för kursen?

Tänk på att inte vara för ambitiös när du planerar innehållet i kursen. Framför allt så ska innehållet spegla målen, vara begripligt för studenterna som kanske stöter på begreppen för första gången (t ex att skriva ut orden i förkortningar) och till stöd för studenterna för att nå målen. Innehållet beskriver ämnen, område, teman etc. som studenten kommer att arbeta med. Här finns olika traditioner. Innehåll beskrivs ibland i listor med innehållsord, andra beskriver mer utförligt innehållet och kopplar också detta till innehåll i tidigare kurser.

Exempel:

- Kursen ger en introduktion till... Kursen integrerar tidigare förvärvade kunskaper inom ... och
- I kursen ingår grundläggande begrepp inom ...belyser ett urval av...innehåller metoder för undersökningar av...

2. Examinationsform

Bedömning och återkoppling

All bedömning skall göras individuellt oavsett examinationsform och med genomtänkta bedömningskriterier. Detta betyder att ni behöver kunna bedöma att varje individ har nått kursmålen även om ni väljer en form av examination som innebär att man redovisar muntligt eller skriftligt i grupp.

Bedömningskriterier tydliggör vad som krävs för att kursdeltagaren kan bedömas ha uppnått målen och är godkänd på kursen. Dessa behöver inte anges i kursplanen men ska finnas med i informationen till studenterna.

..

Frågor som kan vara bra att ställa sig när man väljer examinationsform är:

- Är alla kursmål möjliga att examinera med den eller de examinationsformer ni väljer?
- Har ni valt former som stimulerar till det ni önskar? Valet av examinationsform påverkar i stor utsträckning hur kursdeltagarna arbetar under kursen och den nivå deltagarna arbetar på.

Exempel: En skriftlig individuell tentamen som prövar faktakunskaper stimulerar till individuell inhämtning av fakta medan en muntlig uppgift i grupp kan stimulera till att omsätta och kritiskt värdera kunskap.

- Är examinationsformerna i harmoni med övergripande rekommendationer för examinationsformer inom det program kursen ges?

- När sker bedömningar av måluppfyllelse och hur ofta? Har man en mer omfattande kurs kan bedömningar med fördel läggas tidigare under kursen och inte enbart som ett summativt slutprov³
- När och hur får studenterna återkoppling så att de vet att de är på rätt väg mot måluppfyllelse? Får de tillgång till bedömningskriterier tidigt under kursen? Är det inplanerat några avstämningstillfällen?

Tabell 2. Exempel på examinationsformer

Examinationsformer
<i>Beskriver hur måluppfyllelse bedöms</i>
Skriftlig individuell tentamen (synkron eller asynkron*) Skriftlig tentamen i grupp (synkron eller asynkron) Skriftlig individuell uppgift Skriftlig uppgift i grupp Muntlig individuell uppgift Muntlig uppgift i grupp Praktisk individuell uppgift Praktisk uppgift i grupp Muntlig individuell genomgång** I standardtexten i kursplanen under rubriken "Kursens examination" finns följande mening: <i>All bedömning görs individuellt utifrån fastställda bedömningskriterier</i> *synkron innebär alla studenter samtidigt och ev. på samma plats t ex. en salstentamen, asynkron innebär att tentamen kan göras på olika tider och på olika platser t ex en hemtenta. I båda fallen kan tentamen vara digital. **För VFU

3. Läraktiviteter

Kursens genomförande

Här anger man vilka läraktiviteter eller undervisningsformer som bidrar till och är mest lämpliga för att nå olika mål det vill säga hur kursen är upplagd.

Exempel:

Seminarier, simuleringar, metodövningar, gruppdiskussioner, case-metodik, problembaserat lärande, teambaserat lärande, föreläsningar, skriftliga reflektioner - individuellt eller i grupp, uppgifter med "kollegial granskning" där studenter ger återkoppling på varandras arbeten eller

andra så kallade peer-learning aktiviteter där studenter till exempel observerar varandra och ger återkoppling vid arbetsrelaterade aktiviteter under VFU.

Kursens mål skapar behov av olika aktiviteter där till exempel mål under rubriken "Värderingsförmåga och förhållningssätt" kräver aktiviteter som innebär att studenterna får möjlighet att träna sig i att reflektera, motivera samt värdera och där de kan utgöra resurser för varandra. Andra exempel är färdighetsmål som kräver aktiviteter där studenterna får träna färdigheter till exempel metodövningar och praktiska övningar av olika slag. Mål som innebär att ta ansvar för egen kunskapsutveckling och lärande behöver stimuleras med olika aktiviteter under kursens gång.

Aktivt. studentcentrerat lärande

Aktivt och studentcentrerat lärande³ är principer för det lärande och de undervisningsformer som ingår i den medicinska fakultetens pedagogiska handlingsplan⁴ för utbildning på grund- och avancerad nivå.

Obligatoriska läraktiviteter

Om ni har en läraktivitet som ni vill ha obligatorisk beskrivs denna under kursens genomförande. Läraktiviteten kan också anges i samband med provmoment.

Att delta i en obligatorisk läraktivitet är ett villkor som måste uppfyllas för godkänd kurs.

Exempel:

För godkänd kurs krävs deltagande i gruppanalys av innebörd och tolkning av [begrepp/tema/annat]

För godkänd kurs krävs genomförande av [övning/deltagande/annat] i/kring [tema/uppgift].

För godkänd kurs krävs deltagande i de obligatoriska momenten [case-metodik, studiebesök].⁵

³ <https://www.intramed.lu.se/undervisa-och-handleda/undervisa-pa-grundutbildningsniva>

⁴ <https://www.intramed.lu.se/undervisa-och-handleda/undervisa-pa-grundutbildningsniva>

⁵ Handbok för att skriva kursplaner. Lunds universitet Sektionen Student och utbildning